

Граматика, словотвір та фонетика сучасних слов'янських мов

УДК 811.162.1'373.61:003.81:004.738.5

А. С. Грек,

викладач кафедри слов'янських мов та методик їх викладання
Херсонського державного університету,
вул. 40 років Жовтня, 47, м. Херсон, 73003, Україна,
тел. : (0552)32-67-58,
OKartavtseva@ksu.ks.ua

СКОРОЧЕННЯ СЛІВ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМОТВОРЕННЯ ТА СЛОВОТВОРЕННЯ В СУЧАСНІЙ ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЛЬСЬКИХ ВЕБ-ФОРУМІВ)

У статті розглянуто проблему абрєвіації як способу комунікації в Інтернеті. Особливу увагу приділено впливу скорочень й абрєвіації на процес словотворення в сучасній польській мові при спілкуванні на веб-форумах. Вживання скорочень вказує на те, що польська мова розвивається за рахунок абрєвіації, а ті лексичні одиниці, які спочатку використовувалися обмежено, стають загальноприйнятими.

Ключові слова: абрєвіація, скорочення, комунікація, польська мова, веб-форум.

Скорочення та абрєвіатури у світі зайняли доволі міцні позиції, вони є одним із найбільш потужних джерел розширення словникового складу сучасних мов [3, с. 10]. Причини та джерела графічної абрєвіації полягають у потребі в прискоренні рукописного письма, необхідності економії письмового матеріалу, в скороченому, а потім і символічному записі, що виникає з розвитком науки [2, с. 7]. В свою чергу, причинами інтенсивного росту абрєвіатур також

стали екстралінгвістичні фактори, соціальні і політичні зміни у суспільстві, зростання кількості науково-технічних термінів для номінації нових явищ, економного позначення унаслідок антиномії коду та тексту. Про значущість процесів аббревіації та скорочень слів свідчить їхній широкий розвиток у всіх мовах. Аббревіатури та скорочення стають частиною мовної комунікації, проникають у мовні системи [3, с. 5]. Як правило, вони зафіксовані в словниках, однак зустрічаються й авторські аббревіатури та скорочення, утворені в певному тексті.

В останні десятиліття неухильно збільшується кількість аббревіатурних неологізмів, частота їх вживання в польській мові. За даними С. Шадико, налічується близько 60 тис. лексичних аббревіатур і графічних скорочень [3, с. 7]. Хоч у вивченні теоретичних аспектів аббревіації в польському мовознавстві досягнуті значні успіхи (розроблено правила орфографії стосовно графічних і лексичних скорочень, виявлено та описано формальні типи аббревіатур тощо), це явище в часи стрімкого розвитку комп'ютерних технологій привертає увагу польських науковців, зокрема Я. Гженя, М. Марційяник, Х. і Т. Згулко та ін. [1, с. 72]. Так, у медіакомунікації поширені аббревіатури та скорочення, які використовуються на позначення найуживаніших слів з метою економії мовних засобів для забезпечення передавання максимальної кількості інформації за найменших витрат часу і зусиль. По-перше, це зумовлено тим, що Інтернет впливає на мовні зміни, а по-друге, у віртуальному спілкуванні відбувається спрощення мови з широким використанням розмовної лексики.

Метою статті є аналіз скорочень як механізму формотворення (трансформації лексичних одиниць) і словотворення (формування лексичних інновацій із скорочених компонентів) у сучасній польській мові за даними польських веб-форумів. Матеріал дослідження збирався з веб-форуму *Gazeta. pl Forum*, розділ „Культура”, підрозділи „*Muzyka*” та „*Książki*”. Опрацьовано теми „*Ranking na najlepszy głos*

wszech czasów” (195 коментарів), „*Najbardziej przereklamowany zespół w historii*” (128 коментарів), „*Błędy w Jeżycjademie*” (138 коментарів), „*Książki fantasy dla nastolatków*” (123 коментарі); всього проаналізовано 584 коментарів.

Скорочення як спосіб словотвору, суть якого полягає у відсіканні частини основи, поділяються на лексичні й графічні. До лексичних скорочень належать акроніми. Інший вид скорочень – графічні – є численними й уживаються на позначення мір, одиниць або величин. Умовність такого типу скорочень проявляється у тому, що в усному мовленні вони відтворюються повністю. За визначенням скорочення є ширшим поняттям, ніж акронім або аббревіатура („скорочення слова на письмі”) [SJP, с. 3]. Як вже було зазначено, характерною особливістю комунікації в Інтернеті є прагнення до лаконічного вираження власної думки, яке передається за допомогою різноманітних скорочень (власне скорочених слів, аббревіатур, акронімів чи графічних символів). Так, польський лінгвіст Я. Мьодек зазначає, що в мовному обігу молодих поляків з’явилося нове словосполучення, яке є результатом скорочення кінцевих складів, наприклад, *w porzo*, тобто *w porządku*. Його треба додати до ряду таких, як *na ra* – „*na razie*”, *do zo* – „*do zobaczenia*”, *pozdro* – „*pozdrowienia*”, *sie ma* – „*jak się masz, jak się macie*”, *spoko* – „*spokojnie*” (*spoko* стало синонімом виразів з позитивною оцінкою типу *dobry, dobrze, ładny, ładnie, korzystny, korzystnie*; „*śpiewasz spoko*” – так, наприклад, говорить старша співачка до молодшої) [4, с. 146]. Більшість з цих форм з’явилася ще до СМС-спілкування, однак немає жодних сумнівів, що такий спосіб передавання інформації сприяє виникненню подібних мовних структур.

В коментарях до запису „*Najbardziej przereklamowany zespół w historii*” скорочені слова зустрічаються 14 разів. У цьому записі наявні 8 розмовних скорочень (решта є загальноприйнятими): *Muza* – *muzyka* [6, с. 151]: *Jaka muza w długą podróż do Auta?* [Gazeta.pl Forum: *poznan625 05.06.14, 00:22*]; *OK* – *wszystko dobrze* [6, с. 181]. *Na Coke byłam*

dwa lata temu żeby zobaczyć Chemical Brothers... było *OK* [Gazeta.pl Forum: hanka78 12.06.12, 16:51]; *W porzo* – w porządku: *W porzo*, miałem niesprawdzone informacje [Gazeta.pl Forum: ihopeyouwilllikeme 04.06.07, 11:25]; *Purple* – skrócona nazwa anglojęzycznej grupy „Deep Purple”: Głównym rynkiem zbytu *Purpli* i całej „rodziny” to do dzisiaj są Niemcy i Japonia [Gazeta.pl Forum: t.o.m.e.k 04.06.07, 12:38]; *Pozdr* – pozdrawiam: Moim ulubionym albumem U2 jest „Rattle & Hum” – a co? *Pozdr.* [Gazeta.pl Forum: t.o.m.e.k 04.06.07, 14:50]; *Zeppy* – skrócona nazwa anglojęzycznej grupy „Led Zeppelin”: Dla mnie *Zeppy* w ciągu 10 lat kariery nagrali 10 razy więcej wspaniałej muzyki niż *Purple* w ciągu lat 40. [Gazeta.pl Forum: t.o.m.e.k 04.06.07, 14:50]; *PR* – progresywny rock: Poza tym, U2 nie jest populistyczne, a wyśmienitym majstersztykiem *PR* i speców od rynku muzycznego dla mas [Gazeta.pl Forum: sir_elmin 27.05.07, 21:25]; *Spec* – specjalista Poza tym, U2 nie jest populistyczne, a wyśmienitym majstersztykiem *PR* i *speców* od rynku muzycznego dla mas [Gazeta.pl Forum: sir_elmin 27.05.07, 21:25]. В записі „Najbardziej przereklamowany zespół w historii” зустрічаються не лише скорочені розмовні форми, а й загальноприйняті. Найчастіше (4 рази) вживається загальноприйняте скорочення *np.* (na przykład): Uwielbiam *np.* Led Zeppelin, King Crimson, Pink Floyd, natomiast nie lubię Deep Purple, Rolling Stones ... [Gazeta.pl Forum: ihopeyouwilllikeme 28.05.07, 15:13]; W Polsce to zespół kultowy, a *np.* w Stanach, z tego co słyszałem, od dawna już nie grają koncertów, bo mało kto chce ich tam słuchać – tam bogami są Led Zeppelin [Gazeta.pl Forum: ihopeyouwilllikeme 28.05.07, 15:17].

Окрім загальноприйнятого скорочення *np.* (na przykład), є й інші загальноприйняті, а саме *m.in.* (między innymi), *itp.* (i temu podobne), *tzw.* (tak zwany): *tzw.* „muzyka środka” – dla wszystkich i dla nikogo, coś jak socrealizm [Gazeta.pl Forum: sir_elmin 27.05.07, 21:25]; tego samego typu co u Elvisa, Sinatry, Britney Spears, różnych boys bandów *itp.* [Gazeta.pl Forum:

sir_elmin 27.05.07, 21:25]; nie wiem czemu – ja ich bardzo lubię, aczkolwiek nie przesadzam z czołobitnością (nie dalej jak przy sobotnim sprzątanu zapuszcę sobie *m.in.* „Dreamland” Planta [Gazeta.pl Forum: t.o.m.e.k 04.06.07, 12:38]. У коментарях до цього запису простежується широке використання графічних скорочень. Метою їх використання є економія власного часу: чим менше лексичних одиниць включає повідомлення, тим менше часу користувач витрачає на його створення. Під час аналізу запису „*Ranking na najlepszy głos wszech czasów*” ми виявили в коментарях 4 скорочені мовленнєві одиниці: *nr 1*: W kazdym razie Lisa jest dla mnie *nr 1* na tej liscie [Gazeta.pl Forum: Gość: dzastina IP: *.acn.pl / *.acn.waw.pl 20.05.02, 21:46]; *nr 1* – numer 1: no lubie bardzo Sisters ale Eldritchа do tej kategorii nie zaliczylbym, ale gosc dla mnie jest *nr 1* [Gazeta.pl Forum: Gość: LOLO IP: *.exch.sulzerchemtech.com 07.06.02, 07:48]; *pzdr* – pozdrawiam: Barbara Straisand, serio. *Pzdr!* [Gazeta.pl Forum: Gość: cordec IP: *.warszawa.cvx.ppp.tpnet.pl 08.09.02, 13:14]. Серед прикладів скорочень у коментарях до цього запису є лише одне загальноприйняте скорочення – *wg* (według): Najlepsze głosy *wg* mnie... [Gazeta.pl Forum: Gość: Tajwan IP: *.nowa-wies.sdi.tpnet.pl 11.06.02, 11:17].

У записах „*Błędy w Jeżycjademie*” та „*Książki fantasy dla nastolatków*” з розділу „*Książki*” також вживаються загальноприйняті скорочені слова, так само і некодифіковані. Скорочення польського *pozdrawiam* (*pzdr*, *pozdro*, *pozdr*) є найпоширенішим некодифікованим скороченням, що використовується у коментарях до запису „*Błędy w Jeżycjademie*”: Super wątek! *PZDR!* [Gazeta.pl Forum: Gość: baba IP: *.acn.waw.pl 21.10.03, 20:32]; Mam nadzieje, ze z czasem przekonacie sie do tej troche innej, ale godnej uwagi ksiazki. *Pozdro!* [Gazeta.pl Forum: Gość: baba IP: *.acn.waw.pl 28.10.03, 18:01]; Tez nie moge sie doczekac Trolli! *POZDR* [Gazeta.pl Forum: Gość: baba IP: *.acn.waw.pl 13.12.03, 17:46]. Оскільки запис присвячений аналізові помилок у циклі романів для молоді (підлітків)

„Jeżycjada” М. Мусерович, то не дивно, що користувачі форуму залишають коментарі, які містять шкільну лексику. В одному з коментарів використано скорочену назву szkoły podstawowej – *podstawówka*: Tzn. w „Pulpecji” Aurelia jest jeszcze w *podstawówce*? [Gazeta.pl Forum: staua 09.10.03, 21:02]. Тут також згадуються назви шкільних дисциплін – математики та фізичного виховання – в скороченій формі: *matema*, *wf* (wychowanie fizyczne): mnie się nigdy nie chciało wierzyć, że Pyza miała 6 z *wf-u* [Gazeta.pl Forum: oko_jeza 23.10.03, 18:03]; a tam się *matemę* zdaje na wstępnym [Gazeta.pl Forum: jottka 10.10.03, 23:29].

Ще одним прикладом використання скорочення як способу словотвору в польській мові є іменник *info* (інформація). Це скорочення все частіше вживається не лише в Інтернет-просторі, а й у звичайних діалогах як польської, так й української молоді. Ми простежили, що є 2 випадки вживання цього слова у коментарях з дієсловом *pada*: choć wydaje mi się, że gdzieś *pada info*, że on jest młodszy od natalii – trzeba będzie zbadać te kwestię [Gazeta.pl Forum:jottka 12.10.03, 12:17]; w którejś książce *pada info*, że ida chce się specjalizować w zastosowaniu komputerów w medycynie, ale potem już nic o tym nie wiemy [Gazeta.pl Forum:jottka 28.10.03, 20:05]. Решта лексичних скорочень належить до групи загальноновживаних: *tzn.* – to znaczy: a „małe”, *tzn.* gdzieś tak od pulpy poczynając to już w ogóle są przepiękne [Gazeta.pl Forum:agunia38 02.12.03, 12:38]; *itd.* – i tak dalej: a marzycielska rodzinka Borejków wrobiona została w piec kafłowe, trudności ze zdobyciem węgla, stary i zepsuty piecyk łazienkowy *itd.* [Gazeta.pl Forum: Gość: KLARA IP: 217.98.47.* 09.10.03, 20:42]; *itp.* – i temu podobne: poza tym faktycznie, kolory oczu, włosów *itp.* [Gazeta.pl Forum: Gość: librero IP: *.warszawa.cvx.ppp.tpnet.pl 10.10.03, 19:51]; czytając te książki uwagę zwracają reklamy np proszku Sil, soków owocowych (już nie pamiętam jakich) lodów Algida, *itp.* [Gazeta.pl Forum: paula245 13.12.03, 21:41]; *wg* – według: podział leci raczej *wg* płci, choć nie kwestionuję oczywiście jego istnienia

[Gazeta.pl Forum: jottka 10.10.03, 23:29]; *tw.* – tak zwany, *tj.* – to jest, *im.* – imienia: chodzi o *tw.* ‚marcinka’, *tj.* liceum *im.* marcinkowskiego w Poznaniu, szkole znaną, poważaną oraz historyczną [Gazeta.pl Forum: jottka 11.10.03, 13:34]; *np.* – na przykład: tym dodatkowym chyba zawsze jest fortepian, a jeśli fortepian jest głównym, to dodatkowym może być *np.* flet, czy cokolwiek [Gazeta.pl Forum: mkw98 13.10.03, 13:46]; *Ps.* – post scriptum: *Ps.* Jeźycjada była dla mnie ukochaną serią przez kilkanaście lat. [Gazeta.pl Forum: magda_b 25.10.03, 10:47].

Багато прикладів розмовних скорочень наявні в коментарях до запису „*Książki fantasy dla nastolatków*”. Оскільки тема цього запису стосується книг жанру фентезі для підлітків, то найпоширенішим скороченням є *SF* (science fiction – наукова фантастика). Всього воно вживається 8 разів: W ogóle gosyjska *SF* z okresu poprzedniego ustroju ma jakiś niezrozumiały urok [Gazeta.pl Forum: Gość: Kiperek IP: *.aster.pl 03.05.11, 19:09]; Jako nastolatka lubiłam i fantasy i *SF*, mój syn nastolatek też lubi [Gazeta.pl Forum: nchyb 20.04.11, 13:09]; Moim zdaniem w tym wieku warto czytać dobre *SF* [Gazeta.pl Forum: Gość: Kiperek IP: *.aster.pl 03.05.11, 18:57]; Ale chyba to samo można powiedzieć o pisarzach, którzy z *SF* nie mają nic wspólnego? [Gazeta.pl Forum: iom 05.05.11, 08:51]; A *SF* ma świetne – moim zdaniem – narzędzie opisywania społeczeństwa [Gazeta.pl Forum: Gość: Kiperek IP: *.aster.pl 05.05.11, 22:19] та ін. В коментарях також наявні акроніми англomовного походження: *Ok.* [Gazeta.pl Forum: maniaczytania 30.04.11, 16:53]; *FB* – Facebook Zwłaszcza, że dla tej książki jest prowadzona duża kampania promocyjna, m.in. na *FB*, wydaje mi się, że to był albo przypadek, albo ktos zrobił wydawnictwu niedzwiedzia przysługę [Gazeta.pl Forum: aniaczytania 30.04.11, 16:53].

Використання загальноприйнятих скорочень у мовленні користувачів форуму підтверджується такими прикладами: Nie ma też w niej zbyt dużo brutalnej przemocy, seksu, przeklinania *itp.*, więc dla nastolatków nadaje się doskonale [Gazeta.pl Forum: Gość: Teri IP: *.one.greendata.pl 26.05.11, 21:56]; panuje

w nim nastrój epoki wynalazków (*m.in.* maszyny napędzane silnikami diesla) [Gazeta.pl Forum: Gość: midi IP:*.neoplus.adsl.tpnet.pl 28.04.11, 22:22]; Świat wiedźmina nie jest ani trochę cukierkowy, jest bardziej taki „prawdziwy” *tnz* trochę w nim plugastwa [Gazeta.pl Forum: Gość: scianka13 IP: *.neoplus.adsl.tpnet.pl 21.12.11, 23:19] та ін.

Отже, учасники польських веб-форумів послуговуються як загальноприйнятими у мові скороченнями, так і розмовними, некодифікованими. Всього у коментарях було знайдено 61 приклад використання редукованих лексичних одиниць: 34 розмовних, некодифікованих, та 27 загальноприйнятих. Вживання скорочень вказує на те, що польська мова розвивається за рахунок аббревіації, а ті лексичні одиниці, які спочатку використовувалися обмежено, стають загальноприйнятими. Перспективи дослідження вбачаємо у вивченні нових аббревіатур і способів їхнього творення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Барінова І. П. Аббревіація як спосіб реалізації принципу ввічливості при комунікації в Інтернеті на прикладі польської мови / І. П. Барінова // Вестник Московского областного университета. – Серія: Лінгвістика, 2013. – № 3. – С. 71–75.
2. Табакова І. Основні типи аббревіатур в сучасній польській мові: к специфіке моделей производящих синтаксических структур / І. Табакова. – Tartu : Ülikooli kirjastus, 2009. – 204 с.
3. Шадько С. Аббревіатури в російській мові в сопоставленні з польською: дис. ... докт. філол. наук: 10.02.01 / С. Шадько. – Варшава, 2000. – 365 с.
4. Miodek J. Słowo jest w człowieku. Poradnik językowy / J. Miodek. – Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskie, 2007. – 328 s.
5. Forum. Gazeta. Pl. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forum.gazeta.pl/forum/0,0.html>
- SJP – Słownik języka polskiego : w 8 t. / ułoż. pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego i W. Niedźwiedzkiego. – Warszawa : Nakładem prenumeratorów w Drukarni E. Lubowskiego i S-ki, 1898–1927.

SJP – Słownik języka polskiego : w 11 t. / red. nac. W. Doroszewski. – Warszawa : PWN, 1958–1969.

REFERENCES

1. Barinova I. P. Abbreviatsiya kak sposob realizatsii printsipa vzhlivosti pri kommunikatsii v Internete na primere pol'skogo yazyka / I. P. Barinova // Vestnik Moskovskogo oblastnogo universiteta. – Seriya: Lingvistika, 2013. – № 3. – P. 71–75.

2. Tabakova I. Osnovnye tipy abbreviatur v sovremennom pol'skom yazyke: k spetsifike modeley proizvodyashchikh sintaksicheskikh struktur / I. Tabakova. – Tartu : Ülikooli kirjastus, 2009. – 204 p.

3. Shadyko S. Abbreviatury v russkom yazyke v sopostavlenii s pol'skim: dis. ... dokt. filol. nauk: 10.02.01 / S. Shadyko. – Varshava, 2000. – 365 p.

4. Miodek J. Słowo jest w człowieku. Poradnik językowy / J. Miodek. – Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskie, 2007. – 328 s.

5. Forum. Gazeta. Pl. – [Electron resource]. – Access mode: <http://forum.gazeta.pl/forum/0,0.html>

Słownik języka polskiego : w 8 t. / ułoż. pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego i W. Niedźwiedzkiego. – Warszawa : Nakładem prenumeratorów w Drukarni E. Lubowskiego i S-ki, 1898–1927.

SJP – Słownik języka polskiego : w 11 t. / red. nac. W. Doroszewski. – Warszawa : PWN, 1958–1969.

A. С. Грек

СОКРАЩЕНИЕ СЛОВ КАК МЕХАНИЗМ ФОРМООБРАЗОВАНИЯ И СЛОВООБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ПОЛЬСКОМ ЯЗЫКЕ (НА МАТЕРИАЛЕ ПОЛЬСКИХ ВЕБ-ФОРУМОВ)

В статье рассмотрена проблема аббревиации как способа виртуальной коммуникации в Интернете. Особое внимание уделяется влиянию сокращений и аббревиации на процесс словообразования в современном польском языке в рамках сетевого общения. Использование сокращений указывает на то, что польский язык развивается за счет

аббревиации, а те лексические единицы, которые сначала использовались ограниченно, становятся общепринятыми.

Ключевые слова: аббревиация, сокращение, коммуникация, польский язык, веб-форум.

A. S. Grek,

Lecturer at the Department of Slavic Languages and Methods of Teaching,

Kherson State University,

27, 40 rokiv Zhovtnya St., Kherson, 73000, Ukraine,

tel. : (0552)32-67-58,

OKartavtseva@ksu.ks.ua

**REDUCTION OF WORDS AS A MECHANISM
OF DERIVATION AND WORD FORMATION
IN MODERN POLISH LANGUAGE
(ON THE MATERIAL OF POLISH INTERNET FORUMS)**

The article focuses on the problem of abbreviations as a means of communication on the Internet. Special attention is paid to the influence of acronyms and abbreviations on the word formation process in modern Polish language in network communication. The study of the language changes and adaptation to the conditions of communication on the Internet has attracted the attention of both national and foreign linguists. In particular, the impact of the Internet on the Polish language was studied by such scholars as I. Gzhenia, M. Marcjanik, T. and H. Zgulko. **The purpose** of this article is to determine the role of the reduction as a mechanism of derivation (transformation of lexical units) and word formation (the formation of lexical innovations from the reduced components) in modern Polish language on internet forums. Having analyzed 584 comments on the Polish forums, we found out that young participants of the forum use both standard abbreviations and colloquialisms. In total, there were chosen 61 shortened lexical units: 34 – conversational and 27 – conventional.

Key words: abbreviation, reduction, communication, Polish language, Internet forum.

Надійшла до редакції 26.08.2016 р.